

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 217, GOD. XIV, BEOGRAD, UTORAK, 17. MART 2020.

Redakcija: Aleksandra Sekulić, Dejan Vasić, Jelena Veljić, Dušan Grlja; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 21. aprila 2020.

MIKSER

Piše: Saša Ćirić

O JUGOSLOVENSKIM LABUDOVIMA I PIONIRIMA

Godinama se, po inerciji, u domaćim medijima koristila sintagma „žensko pismo“. U datom kontekstu nije označavao ništa više do to da su knjige o kojima je reč napisale autorke. Godinama unazad, takođe, čini se u ime slavljenja autorske individualnosti, sa potcenjivanjem se gledalo na pojam generacije, bilo da se javljao u vidu „književnih generacija“ bilo „generacijskog iskustva“ u književnim delima, u prvom redu proznim. U ovom tekstu naporedo ću analizirati tri primera ženskog pisma kroz prizmu generacijskih iskustava koja tekst oblikuje. Reč je o romanima Ane Vučković Denčić, Tanje Stupar Trifunović i Andree Popov Miletić: *Yugoslav*, *Otkako sam kupila labuda* i *Pioniri maleni, mi smo morska trava*, izdanja: Partizanske knjige, Arhipelaga i Trećeg trga iz 2019. godine.

GENUS JE ROD I JA SAM U NJEMU

Roman *Otkako sam kupila labuda* Tanje Stupar Trifunović predočava dva životna (generacijska) iskustva. Tačnije, nastoji da pored onog dominantnog, koje pripada naratorki koja se bliži svojoj pedesetoj godini života, uobliči iskustvo dvadeset godina mlađe generacije kojoj pripada njena ljubavnica, obe neimenovane. Ana Vučković Denčić govori iz ugla svoje naratorka, sa kojom kao autorka deli sve, pa je njena naratorka neka vrsta prerusenog ja, zapravo čak ne ni prerusenog, ili fikcionalizovanog, nego onog pripovednog ja koje se ne bakće oko toga kome pripada i da li je bliže fikcionalnoj prozi ili autobiografskom narativu. Međutim, i pismo Ane Vučković Denčić je složeno utoliko što je njena naracija sliv ili sinteza mnoštva neizdiferenciranih generacijskih glasova, kojim ova autorka uspešno dočarava to ukupno generacijsko iskustvo, koje je iznutra heterogeno a spolja propusno za brojne dodirne tačke sa iskustvom i onih starijih i onih mlađih. Iskustvo neimenovane naratorka Andree Popov Miletić je strogo individualizovano i „rasloženo“ po evokativno-biografskoj shemi

uobičajenoj za žanr intimnih bildungs narativa. Jedan sloj ili krug evokacije obuhvata porodične ili familijarne figure i relacije, drugi se odnosi na proces vlastitog odrastanja ili sazrevanja u referentnom sistemu nestale zemlje, treći ima odlike künstler pristupa, ili tačnije künstler-ljubavnog pristupa, jer je Pesnik koji se javlja u naraciji u isto vreme adresat imaginarnih korespondencije, koliko i objekat emocionalne pažnje. Dakle, za Anu Vučković Denčić je relevantna govorna i doživljajna perspektiva generacije koja se meša sa perspektivom naratorka, podupire je i dopunjava onim što nadilazi limite njenog ličnog iskustva. Kod Tanje Stupar Trifunović bi-

titi i kao esej čija su poglavlja organizovana tako da u svakom centralno mesto zauzima neki svakodnevni predmet (banana, ormar, cipele, zavese...) koji dobija snagu središnjeg narativnog simbola i okidača za nepredvidljivi splet asocijacija, za gotovo impulsivni rad podsvesti i nekakvo poluautomatsko pisanje čiju pogonsku snagu čini intenzitet jedne neprerađene traume, gubitak oca. *Yugoslav* je dnevnik sećanja ili spomenar o ocu, koji uvođenjem drugih glasova u naličju postaje diskretni generacijski tablo i imagološki ram za retroaktivno upisivanje značenja u pojam nekadašnje zajedničke zemlje, u kojoj je generacija autorke, i ona sama, provela taman toliko da doraste do osnovne škole i statusa pionira, ali nikad dorašla do toga da stavi pionirske crvene marame oko vrata i plave titovke sa crvenom zvezdom petokrakom na glavu. Naratološki je zanimljiv i postupak Tanje Stupar Trifunović u kojem se poigrala i sa vremenom osom svog romana i sa načinom na koji je uvela ili podarila glas mlađoj ljubavnici. Naime, skoro dve trećine romana naracija je oblikovana tako da se o vezi starije i mlađe ljubavnice govori kao o nečemu što pripada prošlosti dok je sadašnji trenutak romana trenutak evokaci-

faza
2

MIKSER

Saša Ćirić: O jugoslovenskim labudovima i pionirima

ŠTRAFTA

Redakcija ULUS-a: Zimski radovi

ARMATURA

Jelena Veljić: Redovno pranje ruku

BLOK BR. V

Studiostrip: Primeri

bljem, odnos starije i mlađe osobe, odnos u kome se i jedna i druga nose vlastiti teret koji ta erotska veza uspeva da privremeno olakša, ali ne i da otkloni.

Postupak Andree Popov Miletić je u najvećoj meri nepredvidljiv i naj-„moderniji“. Narativ je oblikovan u drugom licu jednine, ali tako da brzo usvajamo pretpostavku da se naratorka obraća samoj sebi, dok evokativno klizi ili šeta po prizvanim scenama vlastite prošlosti. Tako se dobija efekat distance, očit i proučen u autobiografskom govoru ili prozi koja tematizuje temeljni preobražaj naratora/ke, dakle, po Francu Štancu, kao razlika između doživljajnog ja i ja koje pripoveda. Doživljajno ja se priziva ili rekonstituiše, a ja koje pripoveda izvodi taj spiritističko-alhemijski čin prizivanja sebe iz prošlosti, odnosno pripovednog nalaženja izgubljenog vremena. Roman je sastavljen od fragmenata ili fragmentarnih epizoda koje su poredane tako da delegitimišu vremensku linearnost, a legitimišu trenutačni zamah asocijacija. Tekst naracije sadrži mikro žanrovske forme kakve su: Očev dnevnik, rečnik reke, popis odloženih stvari koje je naratorka pronasla u kutiji..., čime se naracija uspostavlja kao multižanrovski bedeker porodičnog i intimnog sećanja.

ULUS: Izložba slikarske sekcije „Slika Srbije“ – čišćenje depoa 2

tan je kontrast dve životne dobi koji je ujedno kontrast i dva generacijska iskustva, razume se prelomljena kroz njihove pojedinačne individualnosti, dok se kod Andree Popov Miletić generacijsko iskustvo generiše iz osobenosti individualnog, koncentrišući se oko određenih kulturno-istorijskih, geografskih i žanrovskih aspekata.

POGLED U SEBE I POGLED IZA

Šta je suštinski slično u ovim romanima? To je postupak introspekcije koji je ujedno i postupak evokacije. Kod Ane Vučković Denčić to je izvedeno dovtljivo. Ukupna knjiga se može shva-

je intime. A u stvari, zamrznuto vreme sadašnjeg trenutka počee da „teče“, pa ćemo biti upoznati i sa okončanjem veze i nastavkom života bivših ljubavnica, kada pripovedanje od ispovednog dobija epistolarni prizvuk. Naporedo sa perspektivama dve ljubavnice javlja se i treća, ona intertekstualna u kojoj se citiraju fragmenti, replike, dijalози i pojedinačne rečenice iz proznih, dramskih i pesničkih dela pisaca. Ovi su Tanji Stupar Trifunović bitni reklo bi se u jednom klasičnom smislu: da narativ svog romana legitimiše umetanjem u već poznati zaplet i fenomen, koji je na površnom planu ženski istopolni erotski odnos, a na drugom, du-

SRCE TRAUME, TRAUMA JE ZASTOJ

Roman *Otkako sam kupila labuda* kudikamo je složeniji od romana *Yugoslav*, pa i u većoj meri dramatičan, iako je ovaj drugi larmoažantniji. *Pioniri maleni, mi smo morska trava* je mozaik sa kamenčićima koji nedostaju i očitom gorčinom kao legitimnim nasleđem „ranih jada“. Gubitak oca u *Yugoslavu*, sam po sebi tragičan, nepovoljan je po naratorku romana i zbog stepena njihove bliskosti i stoga što je, na šta upućuje poglavlje „Starci“, došao ranije nego što svako očekuje da dođe, da otac doživi duboku starost, okružen unucima. Naratorka *Yugoslava* navodi primere svojih poznanika ko-

BETON BR. 217 DANAS, Utorak, 17. mart 2020.

ju su nekog od roditelja izgubili u najranijoj mladosti, kao što je svesna da nijedno doba, pa ni pozno nije podesno za umiranje najbližih. Po tome što očeva smrt nije posledica ratnog zločina, kao u *Hotelu Zagorje* Ivane Bodožić, ili nekog nepredviđenog udesa već bolesti, ona ide u red nepoželjnih, ali na žalost regularnih, koje izazivaju nenadoknadivost praznine, ali ne i razvaja pitanja, moralna ili društvena. Po tome je *Yugoslav* blizak bolu koju nose priče Lejle Kalamujić u knjizi *Zovite me Esteban*, čija je noseća trauma majčina smrt u ranom detinjstvu. To je porodična, ali neprenosiva tragedija, ubijčajena i dovršena. Tragičnost romana Tanje Stupar Trifunović koju može stati i pod navodnicima, ili bolje rečeno, dramski naboj proističe iz središta jedne egzistencije, reč je o naratorki, koja na pragu starosti za koju nije spremna (kao da neko jeste), uz znatno starijeg muža za koga je više ne veže bliskost, uz potiskivanu svest o pobačenom detetu, razvija vezu sa duplo mladom devojkom punu trzavica i strasti. To je vreme koja ne rešava ništa, ali će ojačati naratorkinu odluku da se razvede i potvrditi njenu erotsku sklonost ka osobama svoga pola. Zapravo, to i nije tragičnost, više je jedna evolucija koja ima otvoren kraj, u kojoj sama veza sredovečne bibliotekarke i mlade dramaturškinje, koja će održavati intimne odnose i sa svojim kolegom, muškarcem, nije jasno šta predstavlja. Možda je najviše predstavljala privremeni incident i epizodu koja nije imala šanse da se održi na duže staze.

„Tvoja čežnja za morem sama je hipertrofija čežnje za izgubljenim detinjstvom“, kaže na jednom mestu naratorka romana Pioniri *maleni, mi smo morka trava*. Hipertrofija čežnje u isto je vreme približeni i uvećani (blow up) bol jer je porodični mozaik sinhroni kaleidoskop bolesti i smrti članova najuže porodice. Motiv očeve prerane smrti ovde je deo neizbežnosti jedne porodične konfiguracije kroz vreme, a vreme (odrastanje) kao spoj mikro trauma i mikro svedočenja, recimo o majčinim „embargo-kolacima“ iz 1990-ih ili majčin sukob s džeparošem u prevozu, odnosno satirični portret bake, koji obeležava krutost, odsustvo humora i tvrdoglavost („da je u nešto ubediš, trebala bi si državna televizija“). U „čežnji za morem“ sabijeni su teskobna nametnuta izolacije embargo-generacija, samostvoreni mit o vlastitom začetku na obali mora i vlastitoj sudsobnoj povezanosti s morem, žal za izgubljenim Panonskim i Jadranskim morem, prvi ironijski, drugi politički, porodični turizam rane mladosti i privatni solo turizam u savremenosti. Naratorka je umetnica koja se formira a Pjesnik je reper-opšte mesto-prazni označitelj-saputnik u mislima, čije društvo upotpunjava evokaciju i ima ulogu privilegovane sagovornika.

NEPRISTAJANJE I PREISPITIVANJE

Ako ne tragičnošću, roman *Otkako sam kupila labuda* Tanje Stupar Trifunović izdvaja se jer poseduje kritički sentiment koji se ispoljava na više planova. Njena naratorka je samokritična, svesna svoje namćoraste ogorčenosti i tereta preljube koju doživljava kao ventil olakšanja i samoistraživanje. Svesna je napora veze sa mladom osobom, veze za koju nije sigurna koliko će trajati ni koliko zapravo želi da traje, odnosno da li toliko iskreno želi tu vezu koliko u njoj povremeno telesno uživa. Sebi prebacuje zato što je dozvolila da se profesionalno zaparloži u biblioteci, da dozvoli da je premešte u krilo koje posećuju „retki čuđaci“. Njena društvena kritika ipak ne poprima oblike klasične političke kritike: sredine, mentaliteta ili istorije, a zanimljivo je da nema jugonostalgiju crtu. Kritički je raspoložena prema literaturi i pesnicima koje čita njena mlada ljubavnica, i još više prema njenim amaterskim pozorišnim pokušajima, pretenzionizni i pausalno aktivističkim, koji su u

ne poza i krik trenutka nego promišljen umetnički koncept. Tu je i usputna, i autonomna kritika Beograda, grada protivitečnosti, privlačnog i odbojnog, širokog i nasilnog. Autonomna, jer naratorka u njemu boravi kratko, kao prolaznica, ali mu posvećuje kudikamo više pažnje nego Banja Luci, o kojoj zapravo nema potrebe da se izjašnjava. Beograd je privremeni azil, otuda podatan za kritičke refleksije koje ga neće posebno „ozlediti“, dok je matična Banja Luka гнездо тескобе čije kritičko razlaganje bi, čini se, dodatno opteretilo opstanak u njemu.

Roman *Otkao sam kupila labuda* sadrži jedan ključan obrt smešten pri kraju romana. Oblik izgleda i psihološki i generacijski, a može se tumačiti i kao ironijski. Naime, iako je naratorka sve vreme, od početka, izložena „baranžoj paljbi“ mlade ljubavnice koja je kritikuje zbog inertnosti, povlačenja u sebe i u komfor, ispostaviće se da je upravo mladoj ljubavnici kako veza sa dvostrukom starijom osobom, tako i lezbijska ljubav, bila tek faza u odrastanju. Može to biti i trajno okončana sklonost, ali ona će se udati, dobiti i izgubiti dete, po čemu će postati slična svojoj bivšoj starijoj ljubavnici, što je još jedan dvojnički efekat nejasne svrhe. Naratorica će se razvesti od starijeg muža, svog bivšeg profesora, i nastaviti da razvija istopolni odnos sa drugom ženom, starijom i stabilnijom od mlade ljubavnice.

Roman, mada su sva tri u neku ruku, po svom opsegu i strukturi – novele, *Pioniri mase, mi smo morską travu*, u najvećoj meri posuđuje odlike liriske proze koja se kloni nostalgicne sentimentalnosti i prikrivenih lamenata i koja najviše „investira“ u jezik pripovedanja. Slučajan primer: „Ribe su zaspale očiju mutnih od slatke vode dok je neko priživao sunce. Nisu ni sanjale da ćeš sutradan reći: skuvaj ih tako krvave. Mogle su otploviti preko, do druge obale, bez pasosa pod perjem, a kvi, ti si disala na škrge. U pasosu si imala krvene otiske prstiju koje su ti pilelepi i nisu ti dali preko.“ Spontano se mešaju osećanje krivice i usputni humor, scene pritažene dramatike i blage neobičnosti disektovane iz svakodnevice.

NIŠE ZA KLIŠE

Naposletku, u prozi ovih autorki moguće je detektovati stereotipne obrasce i/ili motive koje ove autorkice povremeno koriste u oblikovanju svojih likova i naratora, Tanja Stupar Trifunović u građenju kontrasta zrelost – mladost, Ana Vučković Denčić u oblikovanju generacijske perspektive, Andrea Popov Miletić u evociranju socijalnog konteksta odrastanja. Mladi su nestrpljivi, žele sve i to ježeh odmah, brzo izgore i nastavljaju tako da njihovi naredni korak bude negacija onog prethodnog koji je delovao kao apsolutni zahtev. Tome nasu protariji su istrošeni, povučeni u sebe, nesigurni, vampirski nastrojeni prema mladima koji su njihov hodajući energetski napitak; javoli u svojoj mladosti. Kod Ana Vučković Denčić mladi su dobrih delom i dalje infantilni i nesamostalni, zavisni od svojih roditelja, uživaju u njihovoj podršci i zaštiti, što je sada deo fenomena koji se čini da je globalni, tzv. fenomena produžene mladosti koji traje i do pete decenije života. U romanu Andrea Popov Miletić oseća se poriv ka većim temama i snažnijim efektima, potreba da se mozaik „knjige o detinjstvu“ ispuni sa što više kameničica, makar to u nekom trenutku postala istorija novosadskih ulica i drugih toponima, popkulture 1980-ih, izazova citiranja ili govora o preprekama postajanja autorkom.

U romanu *Yugoslav* taj momenat je najslabiji, ne nedostatka kritičnosti, čiju će žaoku osećiti stariji sugrađani, u jednoj šifrovanoj psihologiji, jer ih naratoraka *Yugoslava* napada ne stoga što joj smetaju u prevozu, što bi bilo opšte mesto urbane proze koji pišu mladi autori, već stoga što su oni doživeli starost ili zrak

stet koja je „nepravедno“ izmakla njenom ocu. Ono što smeta, uz lamentirajuće tonove na granici pathosa, jeste neopravdano ponavljajuća infantilizovana perspektiva. Takva perspektiva je logična i funkcionalna kada se evociraju trenuci iz detinjstva provedeni zajedno s ocem, ali suvišna i opterećujuća kada je reč o perspektivi sadašnjeg trenutka iz koje govori odrasla ćerka, koja je i sama postala majka. Kao da je ta ponovo preuzeta ili produžena perspektiva ćerke-devojčice neka vrsta kišobrana ili zaklona u koji beži odrasla naratorica. To je zaklon pred ličnim problemima, jer društveni se ne pominju, vrsta eskapizma da bi izbegla da ih kritički detektuje i suoči se s njima. Naratorica stalno referiše na geografske činjenice i kulturne proizvode bivše zemlje, pretežno turistički, jer su i ta putovanja u svoje vreme preduzimana tokom odmora i u kontekstu internog jugoslovenskog turizma. Međutim, ona pripoveda bez rizika da se uhvati u koštac sa tim, recimo, kako generacije koje su iskusile raspad zemlje vide, što bi bilo blisko generacijskoj perspektivi njenog romana. Ili šta bi bili nasledni problemi iz tog perioda ratnog raspada, problemi koji i dalje pritiskaju današnje društvo kao nerasčišćeni šut neke srušene a nekad impozantne građevine.

→ ULUS: Izložba slikarske sekcije „Slika Srbije“ – zimski

ZA SADA BEZ DOBROG ZAKLJUČKA, A I LOVORIKA MANJKA

Mnogi su se ove zime koja sve vreme miriše na proleće, kao somovi na bučkalu, rekle bi ili bi mogle da kažu naratorke sva tri romana-novele, upekali na mamac jugonostalgije i anti-fašizma. Gle čuda, jugonostalgije nema ni u *Yugoslavju*, još manje u romanu jednako indikativno i tumbajuće igrivog naslova *Pioniri maleni, mi smo morska trava*, i nimalo je nema u narativu romana-novele *Otkako sam kupila labuda*. Socio-istorijski kontekst nije puki arheološki dekor, nije ni okidač nostalgije, a politički stav postaje pukim „amarcord“ ili „da, sjećam se“ pristupom. Jer u atmosferi u kojoj je samo sećanje osporeno, omalovaženo ili su pred njega postavljene klopke diskvalifikacija (klopke za pionire), samo sećanje na bivšu državu i zajednički život je politički čin, koji odbija da prihvati radikalni diskontinuitet i istorijsku prazninu (horror vacui) na mestu jugoslovenskog iskustva, posle koje počinje „zlatna zora“ novog početka patuljastih nacionalnih država. No, to i nije presudno.

„Ženska proza“ postojano se razvija i u Srbiji, sa autorakma koje poput Tanje Stupar Trifunović ili Lane Bastašić pripadaju i drugim scenama, tako da će vrlo brzo prestati da budu doživljavane ili tretirane kao ukras u užim i najužim izborima ili kao radosni književni incident ■

STRAFTA

Piše: Redakcija ULUS-a

ZIMSKI RADOVI

Navršilo se deset nedelja od konstituisanja nove upravne strukture u Udruženju likovnih umetnika Srbije (ULUS). U ovom rezimiranom izveštaju pokušaćemo da upoznamo čitatelje sa našim udruženim naporima da učinimo ovo udruženje funkcionalnim za svoje članstvo, ali i generalno kreiramo dinamični prostor za kulturnu razmenu u interesu šire javnosti.

Pozivajući se na inicijalne motive osnivanja ULUS-a 1919. godine koji su se sastojali u potrebi za rešavanjem strukovnih i radnih pitanja umetnika u društvenim i institucionalnim okvirima (po čemu se ono bitno razlikovalo od drugih pre i posle osnovanih umetničkih grupa koje su članove okupljale po umetničkim afinitetima, kao npr. LADA iz 1904. godine ili Udruženje srpskih umetnika za plastičnu umetnost i muziku iz 1898. godine), a s obzirom na trenutno

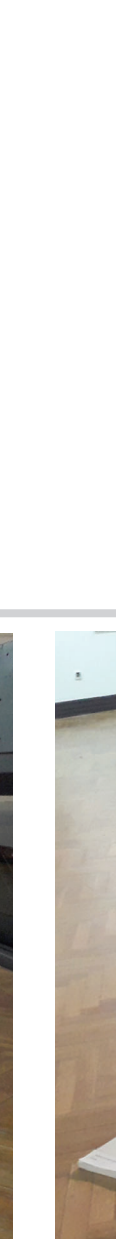

ovi ←

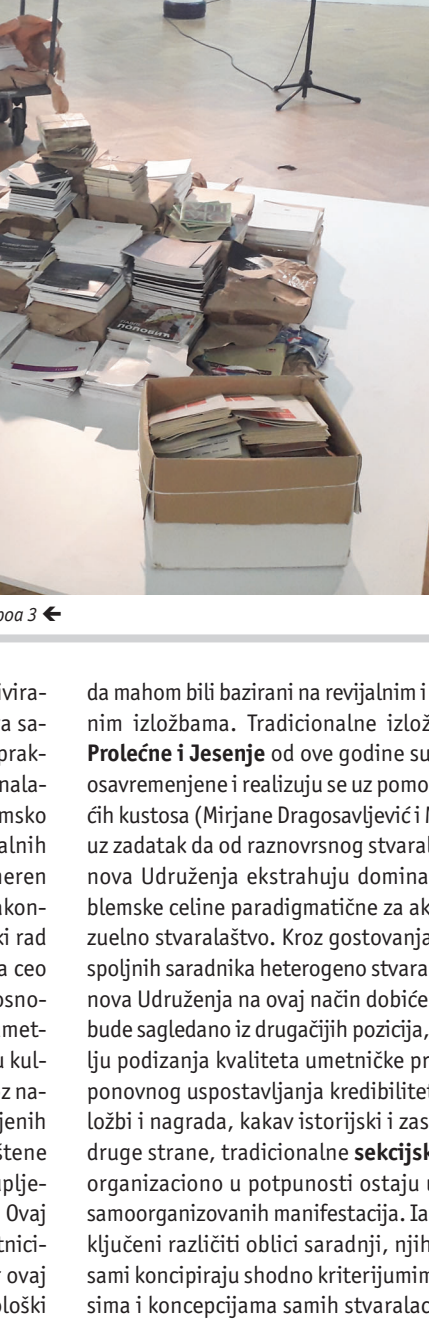
nepovoljan položaj i umetnika i umetnosti u smislu društvene delatnosti, nova postava ULUS-a u svojoj orijentaciji na različitim planovima delovanja fokusira se na **vraćanje Udruženja njegovim prvobitnim funkcijama**.

Za razumevanje mesta i funkcije koju bi sfera umetnosti trebalo da zauzima u jednom progresivno orijentisanom društvu, važno je imati na umu da je ona praktično jedina od svih društvenih delatnosti koja omogućava kreativno istraživanje bez obaveze za uklaпанjem u postojeće normative standarde, i na taj način je jedina od svih delatnosti kadra da proizvede nove horizonte društvene imaginacije. U tom smislu nema dileme da oblast umetničkog stvaralaštva treba da bude društveno i institucionalno priznata kao delatnost od opšteg društvenog interesa, a umetnički stvaraoци u tom smislu prepoznati kao društveni radnici, a nikako preduzetnici, što je trenutno izražena tendencija. Još 1921. godine Moše Pijade je slično primetio: „Jer ako su umetnikovi materijalni uslovi rđavi, on onda ne može da radi, ali ako on te uslove dobije žrtvujući svoju umetničku slobodu, onda pravi umetnik neće da radi“ (M. Pijade – *Položaj umetnika u našem društvu*, Slobodna reč).

Međutim, postojeći društveno-ekonomski model nažalost ne nudi mogućnost fer odnosa, jer su umetnici gotovo u potpunosti, osim u malom broju incidentnih slučajeva, isključeni iz lanca finansiranja. Aktuelni model podrazume-

→ ULUS: Izložba slikarske sekcije „Slika Srbije“

je dok je punosti izu- ci jedanput epubličkih i ture sa jed- ranja, po- kulturi, kul- ostavlja sa- delovanja, dukcija ne roizvodnog etnički stva- kcije prepo- ojim je po- zivna borba entarne pri- anovna ULUS titucija već a velika pro- sredstva pu- larnih koti- i definišu dve jedna se od- prava umet- uga na kon- politika ko- etničko stva-

ma smernica za fer praksu, izrada cenovnika za nimalne naknade umetnicima i sl. Kada se pak radi o izlagacom programu 2020. godinu, on je u većoj meri bio nasleđen prethodne godine, sa već ugovorenim terminima. Ipak, novinu predstavlja uvođenje redovnog Debatnog programa ULUS-a, kojim se otvara novi prostor za razvijanje diskurzivnih gostovanja. Pored toga, ULUS će nastaviti da podržava i turne politike i iskristališe interesu. Programi okupiti renomirane stručnjake iz oblasti umetnosti, radnog i socijalnog prava, predstavnici različitih udruženja na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou. Ideja debatnog programa bazira se na potrebi da se zajedničkim radom i širom strategijom udruživanja dođu do konkretnih praktičnih rešenja koja bi uradila položaj umetnika u društvu današnjice, ali i vrati ULUS-u poziciju koju kao nacionalni reprezentativno stručno udruženje ima – bude mesto koje otvara sva akutna pitanja i probleme produkcije umetničkog stvaralaštva u estetskom, političkom i ideološkom ključu. Pored ovoga, novi Umetnički savet u saradnji sa ostalim članovima Udruženja uvodi niz promena koje se uglavnom tiču intervencija u već postojećim izložbenim formatima, a koji su do sada

da mahom bili bazirani na revijalnim i samostalnim izložbama. Tradicionalne izložbe poput **Prolećne i Jesenje** od ove godine su značajno osavremenjene i realizuju se uz pomoć gostujućih kustosa (Mirjane Dragosavljević i Maje Čirine) uz zadatak da od raznovrsnog stvaralaštva čine nova Udruženja ekstrahuju dominantne pripreme celine paradigmatičke za aktuelno stvaralaštvo. Kroz gostovanje kustosa spoljnih saradnika heterogeno stvaralaštvo čine nova Udruženja na ovaj način dobije priliku da bude sagledano iz drugačijih pozicija, a sve u cilju podizanja kvaliteta umetničke produkcije i ponovnog uspostavljanja kredibiliteta ovih izložbi i nagrada, kakav istorijski i zasluži. S druge strane, tradicionalne **seksijske izložbe** organizovane u potpunosti ostaju u domaćinstvu samooorganizovanih manifestacija. Iako nisu uključeni različiti oblici saradnji, njih umetnici sami koncipiraju shodno kriterijumima, interesima i koncepcijama samih stvaralaca, u čemu se ujedno nalazi i njihova privlačnost. Nova manifestacija ULUS-a koja je inicirana predviđenog saziva, a u potpunosti idejno koncipirana od novog, jeste – **Bijenale mladih**, u čije se Javne pripreme realizovao tokom prošle godine u ULUS-ovoj galeriji. Dvanaest mladih umetnika iz redova novih članova Udruženja uz 30ak studenata umetničkih fakulteta iz cele Srbije dobiliće priliku da kroz radionicu i gostovanje različitih predavača sa temama

oblasti koje se tiču problematike samostalnih umetnika i fer plaćenosti za svoj rad, produkciono-problemskih pitanja i pitanja produkcije manifestacije i kreiranja događaja budu obučeni da postanu novi organizacioni timi ove manifestacije koji bi u perspektivi u potpunosti vodili i koncipirali oni sami. Ova manifestacija vođena je idejom kreiranja boljih uslova za gotovo u potpunosti nedostajuću produkciju radova novih članova Udruženja, ali i kao sredstvo za regrutovanje mladih umetnika u Udruženje. Tradicionalna **izložba samostalnih umetnika** ove godine bi se organizovala u saradnji sa predstavnicima Sindikata „Nezavisnost“ i pod nazivom „Neću može, hoću mora“ i bila bi direktno vezana za proces kreiranja alternativnih rešenja promene zakonodavnog okvira koji se tiče statusa samostalnih umetnika i vizualizacije mogućih promena. Od sadašnje zakonske klauzule koja tvrdi da lokalna samouprava MOŽE samostalnim umetnicima da uplaćuje doprinose „ukoliko za to posедуje sredstva“ – u klauzulu kojom se ona na to obavezuje putem reči – MORA. Umetnički savet inicirao je pokretanje još niza projekata poput: **ULUS – Rezidencija** u donjem nivou Galerije ULUS koji su zamišljeni produkcijski prostori – otvoreni ateljeji. Paviljon Cvijeta Zuzorić dobio je novu kamernu galeriju – **Kamera** – posvećenu foto/video pro-

➔ **ULUS: Izložba slikarske sekcije „Slika Srbije“ – čišćenje depa**

dukciji, sa posebnim programskim savetom. ULUS je jedno od retkih mesta na polju savremene umetnosti danas koje za većinu svojih programa organizuje javne konkurse, sa čim planira i nastaviti. U planu je takođe i pokretanje **ULUS INFO Centra** u prostoru Galerije ULUS u Knez Mihailovoj koji će služiti boljem komuniciranju sadržaja koji ULUS proizvodi. Šira publika, ali i članovi koji ne koriste elektronska sredstva komunikacije, na ovom mestu će moći da se informišu o svim dešavanjima u Udruženju (izložbama, novim konkursima, katalozima, istorijatu ULUS-a itd), ali i da steknu uvid u stremjenja i probleme Udruženja. Godišnji program koji Udruženje realizuje u svoja dva izlagačka prostora izuzetno je obiman (preko 30 izložbi i preko 50 drugih aktivnosti), a kao takav teško se uklapa u limitirane parametre dostupnih konkursa koji su uglavnom predviđeni za manje organizacije i manje produkcijske zahteve. Uprkos tome, ULUS je ove godine ponudio bogat i raznovrstan kako umetnički, tako i uopšte kulturni program, za realizaciju kojeg se očekuje podrška lokalnih fondova za kulturu. U međuvremenu, prave se novi planovi za umrežavanja sa srodnim udruženjima u regionu i Evropi, koji imaju za cilj da osnaže front borbe za zajedničke interese u globalnoj kulturne i umetničke produkcije, ali i generalno u interesu šire društvene zajednice.

ARMATURA

Piše: Jelena Veljić

REDOVNO PRANJE RUKU

14. mart 2020.

Tokom prošle nedelje Svetska zdravstvena organizacija konstatovala je da je širenje virusa Kovid-19 dobilo karakteristike pandemije. U tom trenutku, u 114 zemalja prijavljeno je oko 118.000 slučajeva. Srbija je prve zabeležene slučajeve obolelih dočekala spremno. „Mi smo preduzeli sve neophodne mere“ izjavo je predsednik tog kom jednog od svojih obraćanja javnosti prošle nedelje. „Da vam sad otkrijem o čemu se radi pošto ne mogu da trpim tu nepravdu da neko napada ove lekare ovde, da ljudi napadaju doktora Nestorovića, da napadaju ljude koji su ozbiljni i odgovorni. Govore ‘najsme-

šnji virus’... Nemojte da lažete, niko nije rekao da je najsmješniji virus. Niko.“ Javnosti nije bilo potrebno mnogo vremena da se podseti na šta Vučić referiše i jednako ne ranije konferencije za medije koja je održana 26. februara. „Ne mogu da verujem da narod koji je preživio sankcije, bombardovanje, svakojako maltretiranje, da će se uplašiti najsmješnijeg virusa u istoriji čovečanstva, koji na Fejsbuku postoji“, rekao je doktor Nestorović, pulmolog, obraćajući se javnosti zajedno sa drugim predstavnicima medicinske struke i predsednikom Vučićem. Ministar zdravlja, Zlatibor Lončar, bio je početkom februara još optimističniji. „Upitan koliko će trebati vremena da se napravi vakcina za virus, Lončar je rekao da će biti potrebno par meseci.“ Mi ako bude bilo potrebe, možemo da uradimo vakcinu i za koronavirus, a možemo da pomognemo, ako to bude interes Kine ili nekog drugog, da se to uradi, jer imamo ljude koji to stvarno znaju“, poručio je Lončar.“ Kako dr Nestorović komentariše ideje o razvoju vakcine, s obzirom na njegov antivakcerski stav nije poznato javnosti. No, o tom potom.

NEDOSTATAK INFORMACIJA IZMEĐU PANIKE I IGNOTA

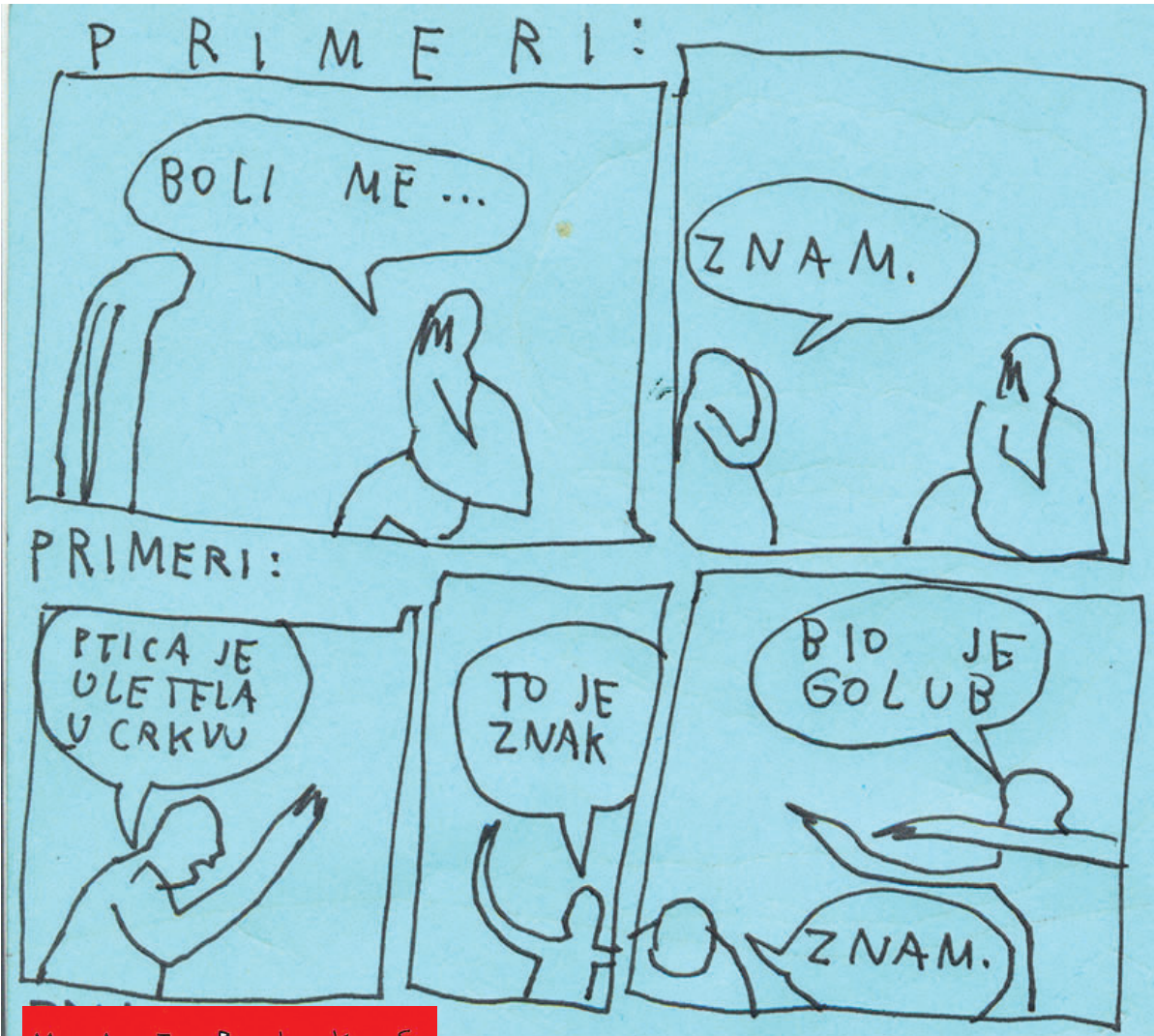
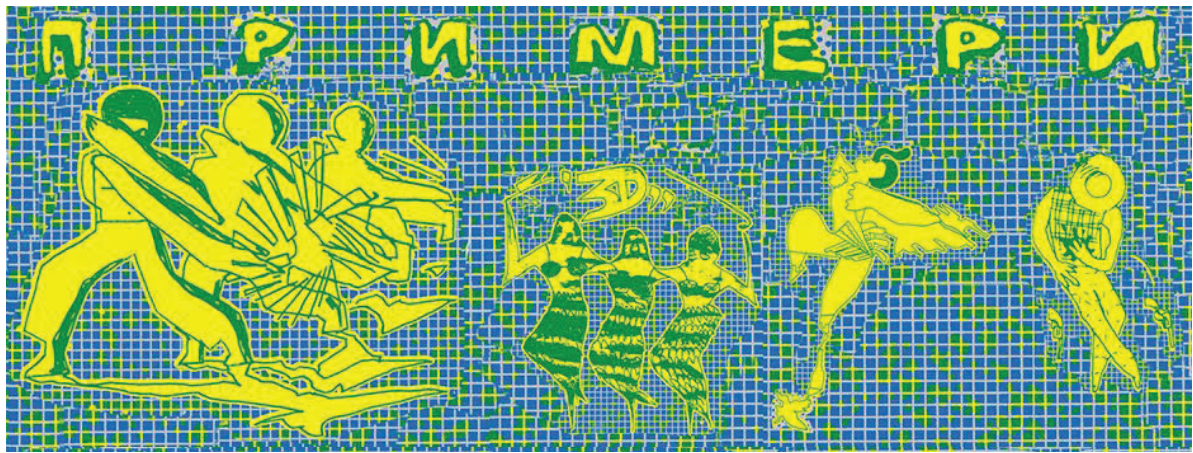
Već tokom protekle nedelje, međutim, u praksi nas je dočekala šuma informacija dezinformacija. Smeju li deca da idu u školu

lu ili ne, smeju li studenti/kinje na fakulteta, da li su dozvoljena putovanja, treba li proglasiti vanredno stanje i kada – pitanja su na koja se odgovori menjaju iz sata u sat. U tom procepu između potpune panike i potpunog ignora, ponovo su u prvi plan izbili i neki ozbiljni sistemski društveni problemi. Tako su preporučene mere higijene još jednom otvorile hronični problem javnih institucija – nedostatak materijala za održavanje higijene. U određenom broju osnovnih škola roditelji daka dobijali su molbe da donose sapune, toalet papir i ubruse, dok

je direktorka jedne beogradske škole izjavila „da trenutno ima sapuna i toalet papira za sve učenike, ali samo zato što je iskoristila sav novac predviđen za održavanje škole do kraja kalendarske godine.“ Jedno od glavnih tema bilo je, očekivano, i pitanje snabdevenosti zdravstvenih ustanova testovima, respiratorima i drugim potrebnim materijalima za suzbijanje pandemije. Istovremeno, u javnosti su se otvorila i pitanja da li je moguće testirati se u privatnim laboratorijama i zašto ne, ali i da li se kontrolišu i obila-

BLOK BR. V

Autori: Studiostrip

ze i na koji način oni koji su upućeni u kućnu izolaciju. Ova pitanja ostala su bez adekvatnih odgovora. Nakon inicijalnog odbijanja vlasti da saopšti broj respiratora dostupnih u zdravstvenim ustanovama, i pratećeg saopštenja da ih ima 1008, pred sam kraj nedelje Vučić je ipak rešio da ubuduće broj respiratora bude tretiran kao državna tajna. S obzirom na opštu zabranu okupljanja u grupama većim od 100 ljudi, normalno se pokrenulo i pitanje korišćenja gradskog prevoza. Gradski sekretarijat je doneo „niz preventivnih mera i uputstava za postupanje u javnom prevozu u slučaju širenja virusa ‘covid-19’“, ali pored mera zaštite vozača i opšte pojačane dezinfekcije vozila, smanjenje gužve teško da će se postići bez ozbiljne reorganizacije sistema javnog prevoza i ulaganja u nova vozila. Dok se najveća polemika trenutno vodi u vezi sa pitanjem da li je vreme za generalnu obustavu rada obrazovnih ustanova, još uvek ne dolazi na red – šta ćemo sa svim ljudima koji su svakodnevno prinuđeni da odlaze na svoje poslove, koji ne mogu da rade od kuće ili prosto ne mogu sebi da priušte neodlazak na posao? Šta će se desiti sa onima koji su ili će, usled evidentnog smanjenja obima poslova, dobiti otkaze? Uprkos povećanom broju konferencija za javnost koje organizuju predstavnici vlasti, glavni problem ostaje nedovoljno informacija. U prilog tome govori i obraćanje Poverenika za informacije od javnog značaja, Milana Marinovića koji je apelovao na „sve organe javne vlasti, ne samo da hitno i bez odlaganja postupaju po zahtevima koji su u vezi sa sprečavanjem širenja korona virusa i zaštitom zdravlja stanovništva, već i da proaktivno deluju, to jest da proaktivno objavljuju što veći broj informacija u vezi sa navedenim pitanjima.“

KO POSLEDNJI IZAĐE, NEK OSTAVI UKLJUČEN RESPIRATOR?

Srećom po sve koje je pitanje broja respiratora uznemiravalo, Centar za istraživačko novinarstvo objavio je podatke dobijene od Instituta za javno zdravlje. Prema navodima, „ukupan broj respiratora je 1.024, od kojih je 955 u funkciji, odnosno, kako Batut to vodi, ‘koristi se’. Od ukupnog broja 66 respiratora se ne koristi, to jest nije u funkciji, dok su tri svrstana u kategoriju ‘nepoznato’.“ Kada je reč o kadrovskoj opremljenosti zdravstvenih institucija u Srbiji, prema istraživanju „Kako izlečiti zdravlje“ iz 2016. godine, Srbija je u sklopu vladinih mera štednje ostala bez nešto više od 10.000 radnika/ca u zdravstvenom sektoru.

Kretanje broja zaposlenih u zdravstvenom sektoru		
	Sve ukupno	Ukupno zdravstveni radnici/ce
Ukupno za Srbiju 2010.	114.432	86.365
Ukupno za Srbiju 2015.	108.164	83.509
Ukupno za Srbiju 2016.	103.768	81.376
UKUPNE PROMENE	-10.664	-4.989

izvor: IZJZS Batut, navedeno prema „Kako izlečiti zdravlje“

Ponudnim podacima možemo dodati i poslednje objavljene na sajtu instituta „Batut“. Na dan 31. 12. 2018. godine, Srbija je imala ukupno 101.750 zaposlenih u zdravstvu, od čega 80.621 zdravstvenih radnika. Drugim rečima, mere štednje dovele su u periodu od 2010. do 2019. godine do ukupnog smanjenja broja zaposlenih u zdravstvu za 12.682, dok se broj zdravstvenih radnika smanjio za 5.744. Imajući to na umu, i dalje je aktuelan zaključak istraživanja da „opterećenje za preostalo medicinsko i ostalo osoblje zaposleno u zdravstvenom sektoru konstantno raste“.

BOLJE SPREČITI NEGO LEČITI

Kao što je nebrojeno puta rečeno, ova epidemija neće nestati odjednom, ali je prema relevantnim podacima najbitnije da se uspori kako bi se izbegao nagli rast obolelih. Usporavanjem rasta, zdravstveni sistemi dobijaju šansu da preduprede širenje bolesti i izleče najveći broj ljudi. Kredibilni mediji pomažu nam da se borimo sa takođe rastućom poplavom fejk njuza, pa se nedoumice u vezi sa pouzdanošću neke konkretne vesti mogu proveriti na KRIK-ovom portalu Raskrikanje. Na Fejsbuku se pojavila grupa „Pomoć sugrađanima u karantinu“ koja služi za društvenu samoorganizaciju ljudi u svrhu koordinacije dostavljanja neophodnih namirnica i potrepština ljudima koji borave u kućnoj izolaciji. Situacija se menja iz dana u dan i izvesno je samo da će potrajati. U međuvremenu, jedino na šta se možemo osloniti smo mi sami. Izbegavajte izlaske, posebno one u većim grupama. Jačajte opšti imunitet. I naravno – redovno perite ruke. Vlast svakako hoće ■